

DEFENSOR

L E G I S

Pääkirjoitus DL 6/2006

OIKEUDELLISTEN PALVELUIDEN LAADUN SÄÄNTELY ON PERUSTELTUA

(Die Qualitätsregelung der rechtlichen Dienstleistungen ist begründet)

EU:n kilpailuviranomaiset kehottavat kansallisiin aloitteisiin sääntelyn purkamiseksi ja kilpailun lisäämiseksi oikeudellisten palveluiden alalla. Euroopassa kansalliset hallitukset ja kilpailuviranomaiset ovat kiinnittäneet huomionsa myös asianajomarkkinoihin ja asianajajayhteisöihin.

Euroopan komissio julkaisi 9.2.2004 tiedonannon ”Kertomus kilpailusta ammatillisissa palveluissa” KOM(2004)83. Komission tiedonanto perustui komission vapaiden ammattien sääntelystä julkaisemaan tutkimukseen, jonka kohteena olivat myös oikeudelliset palvelut. Oikeudellisten palveluiden osalta tutkimuksessa kiinnitettiin huomiota sekä alalle pääsyn että alalla toimimisen sääntelyyn. Alalle pääsyn osalta vertailtiin muun muassa sitä, millaiset alalle pääsyä koskevat vaatimukset ovat, tarvitaanko alalla toimimiseen jonkinlaisia lupia ja millainen on koulutusvaatimus alalle pääsemiseksi. Alalla toimintaa koskevan sääntelyn osalta huomion kohteena olivat muun muassa palvelun hintaa koskeva sääntely, palvelun markkinointia koskeva sääntely, liiketoiminnan harjoittamismuotoa koskeva sääntely ja eri ammattiryhmien välisiä yhteistyömuotoja koskeva sääntely. Eri osatekijät indeksoitiin määrätyn kaavan mukaisesti. Tutkimuksen mukaan asianajajien ammatin sääntelyn indeksi oli Suomessa kaikkein alhaisin EU-jäsenmaista.

Tiedonannon julkaisemisen jälkeen kansalliset kilpailuviranomaiset ovat useissa Euroopan maissa ryhtyneet kilpailunrajoitusten poistamiseen tähtääviin toimenpiteisiin maiden asianajajajärjestöjä kohtaan. Eräiden Euroopan maiden hallitukset ovat samassa yhteydessä kyseenalaistaneet jopa asianajajakunnan itsesääntelyn ja oman ammattieettisen valvonnan.

Suomen Asianajajaliitto toimitti maamme kilpailuvirastolle keväällä 2004 kirjelmän, jossa se ilmaisi yksilöidyn käsityksensä siitä, ettei Asianajajalaissa, Asianajajaliiton säännöissä tai hyvää asianajajatapaa koskevissa ohjeissa ole komission tarkoittamia kilpailua rajoittavia määräyksiä.

Oikeudellisten palveluiden laadun sääntely on perusteltua. Oikeudellisten palveluiden perustarkoitus on varmistaa yksilöiden ja yhteisöjen oikeusturvan toteutuminen yhteiskunnassa ja samalla taata osaltaan oikeusjärjestelmän toimivuus.

Oikeudellisten palveluiden tarjoajilta edellytetään korkeatasoista teknistä tietämystä, jota palveluita ostavilla kuluttajilla ei vastaavasti ole. Oikeudelliset palvelut ovat

asiantuntijapalveluita, joiden laadun tai hinnan arvioimiseen kuluttajalla ei yleensä ole mahdollisuuksia. Oikeudelliset palvelut ovat ”luottamukseen perustuvia hyödykkeitä”, joiden laadun varmistamiseksi ja valvomiseksi vaaditaan sääntelyä. Suomessa tämä merkitsee oikeudellisten palveluiden tarjoamiselle asetettavien vaatimusten huomattavaa tiukentamista.

Asianajajat ovat Suomessa tiukimman ammattieettisen ja laadullisen sääntelyn alaisia. Oikeudellisia palveluita tarjoavat Suomessa myös muut, hyvin erilaiset palveluntarjoajat, joiden toiminta ei ole eettisesti tai laadullisesti säänneltyä eikä valvottua.

Oikeudellisten palveluiden tarjoajien pätevyyskriteerit eli koulutus- ja kokemusvaatimukset sekä jatkokoulutusvelvoitteet tulee määrittää erilaisten oikeudellisten palveluiden ryhmissä. Velvollisuus noudattaa ammattieettisiä sääntöjä ja alistua toiminnan valvontaan tulee laajentaa ainakin kaikkiin vaativampia oikeudellisia palveluita tarjoaviin.

On myös välttämätöntä, että EU-alueella oikeudellisia palveluita koskeva ammattieettinen ja laadullinen sääntely yhdenmukaistuu. Juridiset palvelut ja asiakkaiden toimeksiannot kansainvälistyvät kaiken aikaa ja ylittävät yhä useammin kansalliset rajat. Olisi kestävämpiä, jos alan ammattieettinen ja laadullinen sääntely olisi eri EU-maissa kovin erilaista. Euroopan maissa oikeudellisten palveluiden ammattieettinen ja laadullinen sääntely perustuu yleisesti riippumattomien asianajajayhteisöjen itsesääntelyyn.

Asianajajaliiton 7.2.2005 asettama työryhmä on pohtinut oikeudellisten palveluiden tarjoamisen sääntelyä ja sen kehittämistä. Työryhmän erinomaisen seikkaperäinen mietintö on valmistunut ja julkistetaan lähiaikoina. Asianajajaliitto pyrkii aktiivisesti ja avoimesti kehittämään oikeudellisten palveluiden laadullista sääntelyä oikeusturvan toteutumisen, oikeusjärjestelmän toimivuuden, kuluttajasuojan sekä oikeudellisten palveluiden tehokkuuden peruslähtökohdista.

Kari Lautjärvi